

КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ РОЗВІДКИ

DOI: <https://doi.org/10.51209/platform.2.10.2024.242-262>

УДК 7.06;78.03

Валерія Дмитрівна ШУЛЬГІНА,
доктор мистецтвознавства, професор,
Київська муніципальна академія
музики ім. Р.М. Глієра,
Київ, Україна,
e-mail: vdshulgina@gmail.com,
ORCID: 0000-0001-6007-2901

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ДОСЯГНЕНЬ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ У ДИСКУСІ НАУКОВОЇ БІОГРАФІЇ: ДО ЮВІЛЕЮ СВІТЛАНИ ШМАН

Анотація. Мета статті полягає у простеженні наукового шляху Світлани Шман із позиції наукової біографії, висвітлення значення її діяльності у розвитку національної культурологічної думки. Мета статті – простежити науковий шлях Світлани Шман із позиції наукової біографії, висвітлення значення її діяльності у розвитку національної культурологічної думки. Для досягнення мети були застосовані біографічний, аналітичний, історичний, системний підходи. У статті пропонується новий погляд на значення наукової біографії як інструменту дослідження культурологічного ландшафту. Висвітлення біографії Світлани Шман стає основою для вивчення взаємозв'язку особистих досягнень і загальних тенденцій у культурології. Дослідження акцентує увагу на теоретико-методологічних інноваціях у сфері експертизи культурних цінностей, сучасного арт-ринку та галерейної справи. Цей аспект демонструє новий рівень інтеграції гуманітарних дисциплін у культурологію. Увага до

педагогічної діяльності Світлани Шман розкриває роль освітньої діяльності як частини формування сучасної наукової парадигми. Наукові та педагогічні досягнення Світлани Шман є внеском у дослідження культурних цінностей, збереження артефактів та розвитку інтелектуальної власності в мистецтві. Педагогічна діяльність С. Шман виявляє важливу роль викладацької практики у формуванні нового покоління науковців і практиків у галузі культурології. Вивчення наукової біографії Світлани Шман як складової частини сучасної культурології є важливим для розуміння еволюції цієї науки в Україні. Формат «дискусійної біографії» дозволяє не лише підсумувати досягнення окремого науковця, але й відкрити нові горизонти для майбутніх наукових дискусій.

Ключові слова: українська культурологія, життєпис, біографічний підхід, наукова біографія, вчений, дослідницька діяльність Світлани Шман.

Вступ. Українська культурологія інтенсивно розвивається, освоює нові методи вивчення культурних явищ. Центром уваги науковців усе частіше стає виявлення домінуючих об'єктивних та суб'єктивних чинників, які впливають на зміну духовних орієнтирів суспільства епохи постмодернізму. Можемо констатувати, що к. ХХ – поч. ХХІ ст., з одного боку, ознаменувався антропологічною кризою, з іншого – посиленням пієтету до індивідуума й пошуками його «Я», намаганням збагнути місію в бутті людства. Ці процеси активізували появу великого об'єму біографічних робіт у різних галузях гуманітарного знання. Така ситуація підтверджує думку – історію творять конкретні персони, й досліджуючи їх літопис, ми усвідомлюємо не лише специфіку творчого методу, але і закономірності певного виду діяльності.

Постановка проблеми. На сучасному етапі еволюції гуманітаристики біографічні роботи виходять на інший якісний рівень, розширюється сфера змісту: інтелектуальна, літературна, творча, художня, альтернативна та ін. біографії. Хроніки, які раніше були покликані лише вказувати на певні віхи буття особистості, нині збагачуються аналізом професійних фактів, оцінкою основних фахових здобутків, осягненням їх аксіологічного суспільного змісту. Все частіше у працях ми зустрічаємо поняття «наукова біографія». Воно пояснюється в декількох аспектах: літопис вченого; комплекс способів пізнання персони, незалежно від сфери її діяльності; характеристика напрацювань провідних дослідників різних галузей знань; документальне вивчення існування певного діяча. Даний термін ще не є широковживаним та усталеним, тому часто він вбачається синонімом до дефініції «інтелектуальна біографія». Ми інтерпретуємо поняття «наукової біографії» як життєпис суб'єкта, поданий у хронологічній послідовності та єдності з історичними й соціокультурними подіями конкретної країни, епохи, ґрунтуючись на достовірних фактах, що неодноразово піддавалися критичному розгляду. Через них розкривається трансформація поглядів індивідуума. Таким чином, наукова біографія поєднує риси традиційного літопису, який накладається на громадське тло з заглибленням у психологічну сферу об'єкту студіювання, вивчення продуктів його творчості.

Для поступу культурології особливої актуальності набувають біографічні праці, присвячені вченим. Своєю практикою вони уособили українську культуру, сприяли поступу держави в європейський цивілізаційний простір. У цьому контексті яскравою є постать Світлани Шман, кандидата культурології, декана факультету музичного мистецтва Київської муніципальної академії естрадного та

циркового мистецтва, авторки близько 50 праць, людини, яка майже 3 десятки років віддала розбудові національної гуманітаристики. Аналіз її діяльності у дискурсі наукової біографії спрямовує представлену статтю в триаспектну площину: історична та індивідуально-духовна реконструкція буття, оцінка концептуальних складових напрацювань, усвідомлення значення спадку мисткині інтелектуальною елітою країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Праці присвячені науковій біографії займають окреме місце в науці, що підтверджується значною кількістю статей, присвячених окремим знаковим постатям. Дослідниками висвітлюється питання феномену біографії (О. Довгополова, В. Климчук, І. Колесник, Я. Мойсієнко та ін.), життєписних робіт як соціокультурного явища (В. Боднарчук, І. Голубович, С. Іконникова та ін.), осмислення особистості в контексті інтерпретації матеріальних і духовних цінностей (О. Кривцун, Л. Микуланинець, О. Овчарук, О. Попович та ін.), можливості використання біографічного методу (Н. Дічек, В. Ковальчук, І. Колесник, Н. Шарошкіна та ін.) та підходу (Н. Белан, В. Менжулін, Л. Микуланинець, Т. Росул) та ін.

Сучасна культурологія як міждисциплінарна наука перебуває у динамічному розвитку, а її представники розширюють і поглиблюють розуміння культури в умовах глобалізації, трансформацій соціуму та інновацій. Дослідження В. Шейка важливі для розуміння того, як культурна пам'ять формує суспільну свідомість, особливо в умовах посттоталітарного суспільства [11], О. Овчарук (відома своїми дослідженнями у сфері освітньої культури [6]) та О. Яковлева сприяють побудові культурного діалогу, збереженню національної ідентичності та осмисленню місця культури у глобалізованому світі [16]. Сучасні дослідження мають важливе значення для розуміння

процесів культурної трансформації, особливо в умовах сучасних викликів, таких як глобалізація, інформаційна революція та війна [5; 12]. Наукові роботи Ю. Романенкової мають фундаментальне значення для збереження культурних цінностей. Її інноваційні підходи, актуалізація ролі музеїв і створюють потужну основу для розвитку культури в Україні [7; 8].

Вищезазначені праці підкреслюють актуальність сучасної культурології у розв'язанні сучасних викликів: від глобалізації та цифровізації до збереження культурної спадщини та формування ідентичності. Вони є вагомим внеском у розвиток науки і дають потужний інструментарій для аналізу й осмислення культурних процесів сучасності.

Особливий інтерес складає особистість С. Шман. Її наукові здобутки та викладацька практика неодноразово ставали теоретико-методологічним підґрунтям культурологічних розвідок (Н. Араї Берріос [2], Н. Ревенок [7], А. Сошнікова [10], О. Шолухі [13] та ін.). Проте, поки що відсутні публікації, які б виявляли специфіку творчих надбань Світлани Юрїївни у вимірі наукової біографії, що і є **метою** даної розвідки.

Виклад основного матеріалу. Спираючись на нові дослідження наукової бібліографії презентується діяльність Світлани Шман, яка в цей рік відзначила свій ювілей. За плечима – чимало зробленого. Світлана Шман – дослідник теоретичних і практичних проблем експертизи культурних цінностей. Майже 19 років були присвячені мистецько-педагогічній діяльності у дитячій школі мистецтв № 8 м. Києва, які сповнені повсякденної праці, творчих здобутків її вихованців. За цей час С. Шман встигла здобути другу спеціальність – музикознавця-експерта, закінчивши (з відзнакою) 2007 р. магістратуру в Державній академії керівних кадрів культури і мистецтв як музикознавець-експерт і викладач вищого навчального закладу. З 2008-

2012 рр. вона навчалася в аспірантурі цього ж навчального закладу під науковим керівництвом доктора мистецтвознавства, професора Валерії Дмитрівни Шульгіної.

У кандидатській дисертації С. Шман «Культурологічні аспекти державної експертизи культурних цінностей в сучасній Україні» (офіційні опоненти - доктор мистецтвознавства, професор, Академік Національної академії мистецтв України, завідувач кафедри теорії та історії мистецтв Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури, заслужений діяч культури Польщі Олександр Касянович Федорук та кандидат культурології Жанна Захарівна Денисюк) вперше охарактеризовано загальні методичні підходи до державної експертизи культурних цінностей; узагальнений та систематизований існуючий практичний досвід проведення експертних досліджень, а також розроблена модель комплексної експертизи культурних цінностей; представлена схема значущості рівнів культурних цінностей, яка узагальнює знання про культурні цінності.

Починаючи з 2006 р., С. Шман працює у структурному підрозділі Департаменту культури виконавчого органу Київської міської ради (КМДА) на посаді мистецтвознавця-контролера, здійснює функції контролю у пункті пропуску через державний кордон України в Міжнародному аеропорту «Бориспіль». Разом зі своїми колегами пані Світлана проводила ідентифікацію культурних цінностей та попередню експертизу предметів, які за своїми ознаками можуть бути віднесені до культурних цінностей.

Важко сказати, скільки цікавих і оригінальних предметів доводилось оглядати за різними напрямки мистецтва (предмети образотворчого мистецтва, релігійного культу, декоративно-ужиткового мистецтва,

побутову та наукові прилади, друковані видання, музичні інструменти, предмети філателії, нумізматики та фалеристики, тощо). Як для музикознавця-експерта, це справді була унікальна можливість побачити найкращі інструменти, створені майстрами світового рівня. Наприклад, 2009 р. був цікавий зустріччю з німецьким скрипалем Еріком Шуманом (<https://salo.li/eE77Db1>), який грає на знаменитій скрипці «Юпітер» роботи Антоніо Страдіварі 1722 р. Частим гостем в Україні був наш співвітчизник скрипаль-віртуоз Валерій Соколов (<https://salo.li/71e8718>), який грає на скрипці роботи Антоніо Страдіварі 1703 р. Цей інструмент належить до ранньої-середньої доби у роботі А. Страдіварі, який отримав назву «золотого періоду» майстра.

Період з 2006-2010 рр. став знаковим у науковій кар'єрі Світлани Шман. Саме в цей час вона зосередила свою увагу на складній та багатовимірній сфері експертизи культурних цінностей, яка вимагала не лише знання мистецтвознавчих концепцій, але й інтеграції культурологічних, юридичних та соціальних підходів. Однією з головних тем, які досліджувала Світлана Шман, була інтеграція культурологічного підходу до оцінки творів мистецтва. У своїй праці «Культурологічні засади експертного дослідження творів мистецтва» (Харків, 2009), де авторка зазначає, що «культурологія як інтегральна наука вивчає широке коло проблем, пов'язаних з матеріальною та духовною культурою. Діяльність експертів спрямована на дослідження одної структурної одиниці культурологічного простору» [15, с. 71], у якій твори мистецтва розглядаються як елементи культурного контексту. Цей підхід дозволив значно розширити межі традиційного експертного аналізу.

У статті «Структурні компоненти діяльності експерта-мистецтвознавця» [16] С. Шман звертається до

професійного портрету експерта-мистецтвознавця, окреслює основні складові компетенцій фахівця, включаючи знання історії мистецтва, розуміння технік і стилів, здатність аналізувати культурний контекст і дотримуватись етичних стандартів. Праця «Експертна діяльність: проблеми та перспективи» (Івано-Франківськ, 2008) [14] стала відповіддю на виклики, які стояли перед сферою мистецької експертизи. Були проаналізовані такі проблеми, як відсутність єдиних стандартів оцінки, поширення фальсифікацій, недоліки в правовому регулюванні. Дослідниця запропонувала конкретні шляхи вдосконалення експертної діяльності.

Праці Світлани Шман, присвячені експертному дослідженню творів мистецтва заклали основу для розвитку сучасної культурології, мистецтвознавства та експертної діяльності, а також формують теоретико-методологічну базу, необхідну для кваліфікованого аналізу культурних цінностей, що є надзвичайно актуальним у контексті збереження, ідентифікації та популяризації мистецької спадщини.

Таки чином, період роботи в аеропорті «Бориспіль» став для музикознавця-експерта Світлани Шман певним етапом, який дозволив їй поєднати свої наукові інтереси з практичним застосуванням досвіду, який став важливим доповненням до її загальної наукової діяльності.

Життєва дорога Світлани Шман часто робила круті зигзаги, Світлана проходить конкурсних відбір та стає головним спеціалістом (спочатку відділу мистецької освіти, пізніше – музейної справи та переміщення культурних цінностей) в Міністерстві культури і туризму України. Цей період був найпродуктивнішим у сенсі службової діяльності пані Світлани. Вона проводить науково-методичну роботу з підготовки матеріалів для початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл

естетичного виховання). С. Шман співпрацює у галузі організації підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників підвідомчих навчальних закладів.

Світлана Шман ініціювала низку просвітницько-культурних проєктів у співпраці з Центром неперервної культурно-мистецької освіти НАКККіМ, які завжди підтримувались почесним академіком НАМ України, головою фахово-експертної комісії з післядипломної освіти Координаційної ради з питань мистецької освіти і науки при НАМ України, професором В.Г. Чернецем. Конкретна робота в цьому напрямі велася як Міністерством культури, так і окремими музеями.

Поряд із традиційними формами роботи музейних закладів особливого значення набули і семінари підвищення кваліфікації працівників музеїв та заповідників, які проводились відповідно до Календарного плану підвищення кваліфікації керівників і спеціалістів підприємств, установ і організацій галузі культури у НАКККіМ із 2012-2019 рр., затверджені Вченою радою Академії. У 2012 р. у Полтаві, на базі Полтавського художнього музею (галереї мистецтв) ім. М. Ярошенка, був проведений такий семінар на тему «Реалії та перспективи оновлення діяльності музеїв у нових соціокультурних умовах» (<https://salo.li/0cfC25E>). Подібні заходи відбулись у 2013 р. Донецькому обласному художньому музеї за темою «Роль музеїв у світі, що змінюється» (вересень), Харківському обласному історичному музеї за темою «Роль музеїв у культурному просторі України: стан, проблеми, перспективи» (жовтень). У 2014 р. Національний заповідник «Давній Галич» запросив до себе та запропонував тему спілкування «Актуальні питання збереження, використання та популяризації музейних колекцій в історико-культурних комплексах» (квітень) (<https://salo.li/e181a37>).

Усі вищезазначені проєкти стали важливими подіями для їх учасників, надавши можливість розширити знання, налагодити професійні зв'язки та знайти нові джерела натхнення. Такий формат заходів зміцнював зв'язок між теорією та практикою, роблячи мистецтво доступнішим і наближенішим до всіх зацікавлених.

У відділі з питань переміщення культурних цінностей через державний кордон України Міністерства культури і туризму України С. Шман продовжувала впроваджувати та досліджувати питання державної експертизи культурних цінностей. В умовах глобалізації, зростання ринку антикваріату і мистецтва, а також загроз незаконного переміщення артефактів, державна експертиза культурних цінностей стає ключовою ланкою у збереженні та захисті культурної спадщини. Продовжуючи практику проведення просвітницько-культурних проєктів у співпраці з Центром неперервної культурно-мистецької освіти НАКККіМ, С. Шман запропонувала проведення семінарів-практик для експертів культурних цінностей.

У травні 2018 р. на базі Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника був проведений семінар-практикум «Актуальні питання організації та проведення державної експертизи культурних цінностей (предметів декоративно-ужиткового мистецтва)» (<https://salo.li/CdAC975>). Співорганізаторами заходу виступили Міністерство культури України, Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник, Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків і Національний музей українського народного декоративного мистецтва. Захід став важливою подією у науковому та експертному середовищі, 38 закладів взяли участь та біля 80 учасників, 27 доповідей було проголошено. Отримані учасниками семінару досвід і дискусійний обмін думками став вагомим поштовхом для

розширення кола наукових напрацювань у дослідження культурних цінностей [1].

Подібні заходи відбувались у Вінниці, 2016 р. (на базі Вінницького обласного художнього музею) та 2 семінари-практикуми у 2017 р. Києві (перший – на базі Національного музею мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків та Національного художнього музею України за темою «Експертиза творів образотворчого мистецтва», другий – на базі Державного політехнічного музею при Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут» за темою «Експертиза культурних цінностей (предметів нумізматики, фалеристики холодної та вогнепальної зброї)».

Головною метою цих заходів було підвищення професійного рівня фахівців у сфері збереження, оцінки та захисту культурної спадщини. Основні завдання таких семінарів включали забезпечення експертів сучасними знаннями та методиками оцінки й ідентифікації культурних цінностей, обмін досвідом із кращими практиками, ознайомлення з новими інструментами та технологіями, а також допомогти експертам краще орієнтуватися в правових аспектах захисту культурної спадщини та ознайомитися зі змінами в законодавстві.

Значну увагу С. Шман надає педагогічній діяльності, починаючи з 2013 р., за сумісництвом викладала на кафедрі мистецтвознавчої експертизи в Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв, розробила нові лекційні курси та навчальні програми для студентів і слухачів Центру неперервної культурно-мистецької освіти, що були створені на основі спільного навчально-методичного посібника, написаного у співавторстві з українським мистецтвознавцем, культурологом, доктором філософських наук, професором В. Бітаєвим під назвою «Методичні засади експертного дослідження культурних

цінностей» [3]. Цей посібник став основою для формування сучасного навчального контенту, що враховує актуальні тенденції та методологічні аспекти експертного аналізу культурних цінностей.

З 2020 р. С. Шман працювала в Національному музеї історії України у Другій світовій війні. Сфера її наукових зацікавлень – теоретико-методологічні основи дослідження культурних цінностей на паперовій основі.

З початком війни 2022 р. перед українськими музейниками, зокрема С. Шман, постало складне і термінове завдання: в умовах загрози зберегти колекції музею. Саме під час таких криз науковці розуміють свою особливу відповідальність – зберегти реалії сьогодення для майбутніх поколінь, створити базу для розуміння та переосмислення подій, які формують сучасну Україну.

У травні 2022 р. відбулось відкриття виставки «Україна – розп'яття» у Музеї історії України у Другій світовій війні, присвяченої подіям російсько-української війни. Це не лише масштабний культурний проєкт, але й особливий знак часу, що відображає сучасні події через призму історії.

Крім цього, Світлана збирає матеріали про загиблих учасників війни. Збереження пам'яті про загиблих захисників – це не лише частина музейної роботи, а й суспільна місія, що має важливе значення для сучасного і майбутнього поколінь. Історії поліцейського Юрія Чабаха (фонди НМІДСВ.МК КН 284353-284362/1-2) та громадянина Канади Григорія Цехмістренка (фонди НМІДСВ.МК ТФ 8101-8121), зібрані для музею, стали емоційними ядрами кількох виставкових проєктів, присвячених сучасній війні та самопожертві українців. Їхні життя стали символами боротьби і патріотизму, а використані матеріали дали можливість наочно показати не лише ціну, яку платить Україна, але й силу, яку вона має.

Завдяки використанню матеріалів про Юрія Чабаха і Григорія Цехмістренка музей створив проекти, що набувають значення для суспільства загалом.

У 2023 р. Світлана Шман повертається до викладацької роботи в Київську муніципальну академію естрадного та циркового мистецтв, продовжує свою наукову діяльність, яка в останнє десятиліття стала особливо інтенсивною і продуктивною. Світлана Юріївна активно працює як викладач гуманітарних дисциплін. Її професійна діяльність охоплює навчальні дисципліни: «Інтелектуальні власність у мистецтві», «Інформаційні технології в мистецтві та освіті», «Паблішинг та дистрибуція об'єктів авторського» для студентів старших курсів. Викладацька робота Світлани Шман є невід'ємною частиною та продовженням її наукових інтересів.

Окрім викладацької роботи в Київській муніципальній академії естрадного та циркового мистецтв, Світлана Юріївна активно займається організацією культурно-освітніх заходів. Її діяльність охоплює проведення семінарів та майстер-класів за участі провідних українських митців. Запрошені гості: Лариса Трояновська, заслужена артистка України, провідна актриса Київського академічного драматичного театру на Подолі; Наталія Бучинська, співачка та режисерка, народна артистка України; Світлана Тарабарова, співачка, композиторка, авторка пісень та музична продюсерка [4]; Михайло Швед, кандидат мистецтвознавства, в.о. генерального директора Національної філармонії України, заслужений діяч мистецтв України [4]; Євген Хмара, український композитор, піаніст-віртуоз; Ганна Юферова, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри гуманітарних та музично-інноваційних дисциплін Київської муніципальної академії музики ім. Р.М. Глієра [4]; Ольга Овчарук, доктор культурології, професор кафедри креативних культурних

індустрій НАКККіМ [4] та Олена Кореняк, кандидат мистецтвознавства, завідувач відділу українських народних музичних інструментів Музею театрального, музичного та кіномистецтва України [4л] – ділилися унікальним досвідом, розкриваючи тонкощі своєї майстерності.

Висновки. У статті пропонується новий погляд на значення наукової біографії як інструменту дослідження культурологічного ландшафту, особливо у контексті досягнень конкретних науковців. Висвітлення біографії Світлани Шман стає основою для вивчення взаємозв'язку особистих досягнень і загальних тенденцій у культурології. Дослідження акцентує увагу на теоретико-методологічних інноваціях у сфері експертизи культурних цінностей, сучасного арт-ринку та галерейної справи. Цей аспект демонструє новий рівень інтеграції гуманітарних дисциплін у культурологію. Увага до педагогічної діяльності Світлани Шман розкриває роль освітньої діяльності як частини формування сучасної наукової парадигми.

Наукові та педагогічні досягнення Світлани Шман є внеском у дослідження культурних цінностей, збереження артефактів та розвитку інтелектуальної власності в мистецтві. Педагогічна діяльність С. Шман виявляє важливу роль викладацької праці у формуванні нового покоління науковців і практиків у галузі культурології. Вивчення наукової біографії Світлани Шман як складової частини сучасної культурології є важливим для розуміння еволюції цієї науки в Україні. Формат «дискусійної біографії» дозволяє не лише підсумувати досягнення окремого науковця, але й відкрити нові горизонти для майбутніх наукових дискусій.

Valeriya D. SHULGINA,

DSc in Arts, Professor,

R. Glier Kyiv municipal academy of music,

Kyiv, Ukraine,

e-mail: vdshulgina@gmail.com,

ORCID: 0000-0001-6007-2901

**PRESENTATION OF THE ACHIEVEMENTS OF
MODERN CULTURAL STUDIES IN THE DISCUSSION
OF SCIENTIFIC BIOGRAPHY: TO THE
ANNIVERSARY OF SVITLANA SHMAN**

Abstract. The purpose of the article is to trace the scientific path of Svitlana Shman from the position of scientific biography, highlighting the significance of her activities in the development of national cultural thought. The purpose of the article is to trace the scientific path of Svitlana Shman from the position of scientific biography, highlighting the significance of her activities in the development of national cultural thought. To achieve the goal, biographical, analytical, historical, and systemic approaches were used. The article offers a new view on the significance of scientific biography as a tool for studying the cultural landscape. Highlighting the biography of Svitlana Shman becomes the basis for studying the relationship between personal achievements and general trends in cultural studies. The study focuses on theoretical and methodological innovations in the field of examination of cultural values, the modern art market, and gallery business. This aspect demonstrates a new level of integration of humanitarian disciplines into cultural studies. Attention to the pedagogical activities of Svitlana Shman reveals the role of educational activities as part of the formation of a modern scientific paradigm. The scientific and pedagogical achievements of Svitlana Shman are a contribution to the study of cultural values,

the preservation of artifacts and the development of intellectual property in art. The pedagogical activity of S. Shman reveals the important role of teaching work in the formation of a new generation of scientists and practitioners in the field of cultural studies. The study of the scientific biography of Svitlana Shman as an integral part of modern cultural studies is important for understanding the evolution of this science in Ukraine. The format of a “discussive biography” allows not only to summarize the achievements of an individual scientist, but also to open new horizons for future scientific discussions.

Key words: Ukrainian cultural studies, biography, biographical approach, scientific biography, scientist, research activities of Svitlana Shman.

Список використаної літератури:

1. Актуальні питання організації та проведення державної експертизи культурних цінностей (предметів декоративно-ужиткового мистецтва. Матер. семінару-практикуму (21-25 травня 2018 р.): наук.-метод. зб. Київ: Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник, Фенікс, 2018. 112 с.
2. Арая Берріос (Івановська) Н. Проект «Мистецький Арсенал» у часопросторі культури України початку ХХІ століття.: дис... канд. мистецтвознавства 26.00.01 «Теорія та історія культури». НАКККіМ. Київ, 2017. 200 с.
3. Бітаєв В., Шульгіна В., Шман С. Методичні засади експертного дослідження культурних цінностей: навч.-метод. посіб. Київ: НАКККіМ, 2010. 128 с.
4. Київська муніципальна академія естрадного та циркового мистецтв. Офіційний сайт. URL: <https://kmaesm.edu.ua/>
5. Копієвська О. Культурні практики в дискурсі CULTURAL STUDIES. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2019. № 2. Сс. 49-539.

6. Овчарук О. Культурологічні концепції як форми наукового пізнання культури та людини. Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство. 2015. Вип. 1. Сс. 40-45.
7. Ревенок Н. Мистецтвознавча експертиза українського фарфору-фаянсу ХІХ – початку ХХ століття в контексті розвитку художньої культури: дис... канд. мистецтвознавства. 26.00.01 «Теорія та історія культури». НАКККіМ. Київ, 2018. 285 с.
8. Романенкова Ю. Перли-парагони в західноєвропейському ювелірному мистецтві ХVІ-ХІХ ст. Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство». Київ, 2022 (47). Сс. 15-20.
9. Романенкова Ю. Сучасний український екслібрис у вітчизняній гуманітаристиці: до питання стану дослідженості феномену. АРТ-платформа. 2022 № 6 (2). Сс. 130-149.
10. Сошніков А. Теоретичні і практичні аспекти експертизи культурних цінностей. Діалог мистецько-педагогічних поколінь України середини ХХ - першої чверті ХХІ століть. На пошану Валерії Дмитрівні Шульгіній: кол. Монографія. Київ: Деоніс плюс, 2024. Сс. 129-133.
11. Шейко В. Культура України в глобалізаційно-цивілізаційному вимірі (історико-методологічні аспекти): монографія. Нац. акад. мистецтв України, Ін-т культурології. Київ : Ін-т культурології НАМ України, 2011. 624 с.
12. Шейко В. Еволюція культурології в цивілізаційно-глобалізаційному дискурсі реконструкції історії. Міжнар. наук. конф. «Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку» присвячена 95-річчю Харківської державної академії культури. м. Харків, 21-22 листопада 2024. Ч. 1. Сс. 3-4.

13. Шолуха О. Миргородська школа мистецької кераміки в художній культурі України кінця ХІХ – першої третини ХХ століття: дис... канд. мистецтвознавства. 26.00.01. «Теорія та історія культури». Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського. Київ, 2020. 201 с.
14. Шман С. Експертна діяльність: проблеми та перспективи. Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ, 2008. Вип. ХІІ-ХІІІ. Сс. 265-268.
15. Шман С. Культурологічні засади експертного дослідження творів мистецтва. Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті. 2009. Вип. 5. Сс. 67-71.
16. Шман С. Структурні компоненти діяльності експерта-мистецтвознавця. Аркадія. Культурологічний та мистецтвознавчий журнал. 2009. Вип. 1 (23). Сс. 50-53.
17. Яковлев О. Синергія культурних ідентичностей регіонів України. Музичне мистецтво і культура. 2014 (20). Сс. 376-384.

References:

1. Aktualni pytannia orhanizatsii ta provedennia derzhavnoi ekspertyzy kulturnykh tsinnostei (predmetiv dekoratyvno-uzhytkovoho mystetstva (2018) [Current issues of organizing and conducting a state examination of cultural values (objects of decorative and applied art)]. Mater. seminaru-praktykumu (21-25 travnia 2018 r.): nauk.-metod. zb. Kyiv: Natsionalnyi Kyievo-Pecherskyi istoryko-kulturnyi zapovidnyk, Feniks [in Ukrainian].
2. Araia Berrios (Ivanovska), N. (2017). Proekt “Mystetskyi Arsenal” u chasoprostori kultury Ukrainy pochatku ХХІ stolittia [The “Art Arsenal” project in the time-space of Ukrainian culture at the beginning of the 21st century]: dys...

kand. mystetstvoznavstva. 26.00.01 “Teoriia ta istoriia kultury”. NAKKKiM. Kyiv [in Ukrainian].

3. Bitaiiev, V., Shulhina, V., Shman, S. (2010). *Metodychni zasady ekspertnoho doslidzhennia kulturnykh tsinnosti* [Methodological principles of expert research of cultural values]: navch.-metod. posib. Kyiv: NAKKKiM [in Ukrainian].

4. Kyivska munitsypalna akademiia estradnoho ta tsyrkovoho mystetstv [Kyiv municipal performing and circus art]. Available at: <https://kmaecm.edu.ua/> [in Ukrainian].

5. Kопiiivska, O. (2019). *Kulturni praktyky v dyskursi CULTURAL STUDIES* [Cultural practices in discourse CULTURAL STUDIES]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv*. 2, 49-539 [in Ukrainian].

6. Ovcharuk, O. (2015). *Kulturolohichni kontseptsii yak formy naukovoho piznannia kultury ta liudyny* [Cultural concepts as a form of scientific knowledge of culture and man]. *Mizhnarodnyi visnyk: Kulturolohiia. Filolohiia. Muzykoznavstvo*. 1, 40-45 [in Ukrainian].

7. Revenok, N. (2018). *Mystetstvoznavcha ekspertyza ukrainskoho farforu-faiansu XX – pochatku XXI stolittia v konteksti rozvytku khudozhnoi kultury* [Art expert examination of Ukrainian porcelain-faience of the 19th and early 20th centuries in the context of the development of artistic culture]. *Dys... kand. mystetstvoznavstva. 26.00.01 “Teoriia ta istoriia kultury”*. NAKKKiM. Kyiv [in Ukrainian].

8. Romanenkova, Yu. (2022). *Perly-parahony v zakhidnoievropeiskomu yuvelirnomu mystetstvi XVI-XIX st.* [Paragon pearls in Western European jewelry of the XVI-XIX centuries]. *Visnyk KNUKiM. Seriia “Mystetstvoznavstvo”*. (47), 15-20 [in Ukrainian].

9. Romanenkova, Yu. (2022). *Suchasnyi Ukrainskyi ekslibrys u vitchyzniani humanitarystytsi: do pytannia stanu doslidzhenosti fenomenu* [Modern Ukrainian ex-libris in domestic humanitarianism: to the question of the state of

research of the phenomenon]. ART-platFORMA. 6 (2), 130-149 [in Ukrainian].

10. Soshnikov, A. (2024). Teoretychni i praktychni aspekty ekspertyzy kulturnykh tsinnosti. Dialoh mystetsko-pedahohichnykh pokolin Ukrainy seredyny XX - pershoi chverti XXI stolit. Na poshanu Valerii Dmytrivni Shulhinii [Theoretical and practical aspects of examination of cultural values. Dialogue of artistic and pedagogical generations of Ukraine in the middle of the 20th – the first quarter of the 21st centuries. In honor of Valeria Dmitrivna Shulginii]: kol. monohrafiia. Kyiv: Dieonis plius, 129-133 [in Ukrainian].

11. Sheiko, V. (2011). Kultura Ukrainy v hlobalizatsiino-tsyvilizatsiinomu vymiri (istoryko-metodolohichni aspekty) [Culture of Ukraine in the globalization and civilization dimension (historical and methodological aspects)]: monohrafiia. Nats. akad. mystetstv Ukrainy, In-t kulturolohii. Kyiv : In-t kulturolohii NAM Ukrainy [in Ukrainian].

12. Sheiko, V. (2024). Evoliutsiia kulturolohii v tsyvilizatsiino-hlobalizatsiinomu dyskursi rekonstruktsii istorii [The evolution of cultural studies in the civilizational-globalization discourse of historical reconstruction]. Mizhnar. nauk. konf. “Kulturolohii ta sotsialni komunikatsii: innovatsiini stratehii rozvytku” prysviachena 95-richchiu Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury. m. Kharkiv, 21-22 lystopada 2024, 1, 3-4 [in Ukrainian].

13. Sholukha, O. (2020). Myrhorodska shkola mystetsko keramiky v khudozhnii kulturi Ukrainy kintsia XIX – pershoi tretyny XX stolittia [Myrhorod School of Artistic Ceramics in the Artistic Culture of Ukraine of the Late 19th – First Third of the 20th Century]: dys... kand. mystetstvoznavstva. 26.00.01. “Teoriia ta istoriia kultury”. Natsionalnii muzychnii akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho. Kyiv [in Ukrainian].

14. Shman, S. (2008). Ekspertna diialnist: problemy ta perspektyvy [Expert activity: problems and prospects]. Visnyk

- Prykarpatskoho universytetu. Mystetstvoznavstvo. Ivano-Frankivsk: VDV TsIT, XII-XIII, 265-268 [in Ukrainian].
15. Shman, S. (2009). Kulturolohichni zasady ekspertnoho doslidzhennia tvoriv mystetstva [Culturological principles of expert research of works of art]. *Tradytsii ta novatsii u vyshchii arkhitekturno-khudozhnii osviti*. 5, 67-71 [in Ukrainian].
16. Shman, S. (2009). Strukturni komponenty diialnosti eksperta-mystetstvaznavtsia [Structural components of the activities of an art expert]. *Arkadiia. Kulturolohichniyi ta mystetstvoznavchyi zhurnal*. 1 (23), 50-53 [in Ukrainian].
17. Yakovlev, O. (2014). Synerhiia kulturnykh identychnosti rehioniv Ukrainy [Synergy of cultural identities of regions of Ukraine]. *Muzychne mystetstvo i kultura*. (20), 376-384 [in Ukrainian].